

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 1. aprila.

1886.

Jurij Šubić.

Pasi smo Slovenci razbořen, velenadarjen narod, vešč in spreten v vseh strokah človeškega znanja in umenja, vendar se naše kulturno življenje razvija nekam prejednostranski. Na književno polje na pr. upa se že od nekdanj malodane vsak pisavi vešč Slovenec, dočim nam svetišče takomenovanih vobrazovalnih umetnosti: kiparstvo in slikarstvo, stoji še vedno prazno in osamelo. In vendar! Dokler se nam poleg vede ne razcvete vseh sedmero lepih umetnosti, nimamo pravice do naslova: kulturnen narod.

No, v poslednji dobi se nam pojavljajo tudi na umetniškem polju, zlasti v slikarski stroki, vesele prikazni. Tu

Jurij Šubić.

deluju namreč v tekočem desetletji razni akademiški naobraženi slikarji, mej katerimi se najbolj odlikujeta sloveča brata: Janez in Jurij Šubić. Najgenijalnejši naš sedanji slikar izmed vseh pa je obče priznan — Jurij Šubić, čegar sliko pošiljamo v današnji številki na prvi strani v svet z naslednjimi životopisnimi podatki.

Jurij Šubić, *) mlajši brat slikarja Janeza, porodil se je v 13. dan aprila meseca 1855 v Poljanah, prijazni vasi nad Škofjo Loko. On je drugi sin po vsem Slovenskem znanega podobarja in slikarja, Štefana Šubića, umrlega dne 9. junija 1884. Kakor je ta vrli mož sam bil oduševljen za umetnost, vzbujal in razvijal je starejšima sinoma svojima takoj v

*) Naš umetnik sam piše Šubić, a ne Šubic.

otroški mladosti prirojeno nadarjenost za slikarstvo ter ja navajal na pot sistematičnega izobraževanja v izvoljeni stroki. Ko sta si namreč bistra dečka domá prisvojila osnovne pojme o risanju in slikanju, dal ja je k nedavno umršemu slikarju J. Wolfu v Ljubljano, da se pripravita za prihodnji poklic svoj. Od Wolfa je poslal Janeza v Benetke na „akademijo delle belle arti“, dočim je Jurij Šubić, pohodivši l 1873. svetovno razstavo na Dunaji, stopil v ondotno slikarsko akademijo, kjer mu je bil učitelj profesor Griepenkerl. Tu se je velenadarjeni naš mladenič pridno učil ter je dobil naposled zlato Fügerjevo svetinjo za najboljšo koncepcijo zadnjega prizora Schillerjeve pesni: „Der Gang nach dem Eisenhammer“. V oni dobi se je seznanil Jurij Šubić tudi s prof. Stritarjem, kateri se je mnogo zanimal za izredni njegov talent. Občevanje s tem prvim estetikom slovenskim je kaj blagodejno uplivalo na mladega umetnika našega ter mu dalo povod k marsikakemu poznejšnjemu proizvodu. Toda baš sredi najsmelejših načrtov o bodočnosti svoji, l. 1875., dohitel ga je klic v vojake. Dve leti je služil v Trstu pri domačem pehotnem polku št. 17. Ko se je vrnil na Dunaj, risal je za Stritarjev „Zvon“ ilustracije ciklusa „Raja“, ki se odlikujejo po duhoviti kompoziciji in pravilnem risanju. Žal, da je moral zopet odložiti spretni svoj risalnik ter iti prisvojevati Bosno in Hercegovino, zaradi česar so v „Zvonu“ prenehale ilustracije. V Bosni je pridno risal ter nabral množico bosenskih in hercegovinskih tipov, izmej katerih jih je nekoliko priobčil v raznih časnikih nemških. Tudi „Zlatá Praha“ je prinesla l. 1884. dve strani njegovih „studij iz Bosne“. — Po dovršeni okupaciji se je vrnil Jurij Šubić zopet na Dunaj, kjer je delal v Griepenkerlovi šoli. Tu je izvršil po vladnem naročilu sliko sv. Roka za neko cerkev na Tirolskem, za katero je dobil razven nagrade pri akademiji razstavi še akademijsko darilo — O počitnicah l. 1879. je šel z grofom Mensdorfom na Češko, kjer je živel nekaj mesecev na gradovih češkega kavalirja, slikajoč bujno on-

dotno okolico. Bivajočemu na gradu Boskoviškem (na Moravskem) ponudila mu je dunajska akademija obširna slikarska dela v Atenah. Dr. Heinrich Schliemann, ki si je z odkâpanjem v Ilijadi opevane Troje pridobil svetovno slavo in ogromno imetje, vzgradil si je v Atenah veličastno palačo, katero si je hotel okrasiti z raznovrstnimi mitološkimi slikami. Podjetni naš umetnik je porabil to priliko, preuzel dotično dekoracijsko slikanje ter se napolil takoj na Grško, kamor je dospel začetkom decembra meseca l. 1879. V Atenah je preživel genijalni naš rojak najlepšo dobo dosedanjega svojega življenja. V cvetu svoje mladosti, čil in zdrav, od vseh spoštovan in ljubljén, seznanil se je z raznimi učenjaki in umetniki v dični Schliemannovi palači, kjer se je shajal z njimi vsak četrtek pri soarejah, na katerih se je zbirala najodličnejša družba, kar so je imele Atene. Ondu se je nauzel one evdajmoniške vedrodušnosti in olimpske brezbriznosti, katera se razodeva z njegovih umotvorov. V Schliemannovi palači je dovršil več posnetkov po starinskih slikah iz Pompeja, še več pa kompozicij svojih. Na velikem balkonu palače je naslikal devet muz v naravni velikosti, plavajočih po sinjem zraku. Na stranskih stenah je predstavil četiri elemente in četiri letne čase, na stropu velikega salona pa skupino amoret, pečajočih se z arheologijo, z izkopavanjem starin itd. Razven tega je proizvel pri Schliemannu še celo vrsto svojih kompozicij: olimpskega točaja Ganimeda, plesajoče bahante in bahantinje itd. Konečno je slikal tudi portrêta: gospé Schliemannove in njegovega mlajšega brata. S svojimi slikami si je pridobil v Grkih občno priznanje. Nagovarjali so ga, naj se naseli mej njimi ter mu ponujali profesuro na atenski akademiji. Ali, kakor se je douzetnemu našemu umetniku omililo južno grško podnebje in ga je očaral klasični svet z bujnimi svojimi spomini na slavno minolost; dasi ga je i šegavi Eros skušal pripeti z rožnimi lančiči na grška tla — za stalno bivanje na Grškem se ni mogel odločiti.

(Konec prihodnjič.)

O. Marko Pohlin,

kranjskih modric krájan.

(Konec.)

Safařik navaja te le tiskane knjige Pohlinove: Abecedika, v Lublani 1765. 8°. Molituvne bukuvze, v' Lublani 1767. 32°. osma izdava v' Lublani 1787. 32°. 283 str. Kraynska Grammatika, das ist die crainerische Grammatik oder Kunst die crainerische Sprache regelrichtig zu reden und zu schreiben etc. Laibach 1768. 8. 196. — 2. „verbesserte“ Auflage, Laibach 1783. 8. 253. Limbar med ternjam, na Duneju 1768. 12. Ta male katechismus Petra Kanifiusa. na Duneju 1768. 12. 130. Sveta misl fa mertve moliti, v' Lublani 1769. 12. Marianske Kempenfar, ali dvoje bukuvze od posne-manja Marie Divize (iz latin.), v' Lublani 1769. 12. 167. Kratku popisovanje tega šhivljenja S. Floriana . . . S. Donata . . . SS. Jannefa inu Pavla, v' Lublani 1769. 12. 55. Kais. Patent von der Militärbeschreibung und

Meldzetteln (prevod), Laibach 1771. Fol. Dijanje lepeh zhednoft, v' Lublani 1771. 12. Sveti poftni Evangelijumi, v' Lublani 1773. 8. Usakdane kruh, tu je te male molituvne bukuvze, v' Lublani 1777. 32. Mathia Schoenbergga Oppravk tega zhloveka (iz nemšk.), v' Lublani 1781. 8. 316. Bukuvze fa rajtengo, ali kratku poduzhenie v' rajtengi sa fantizhe inu dekleta gmajn kraynskeh ludy, v' Lublani 1781. 8. 56. Tu malu Besedishe treh jefikov; das ist: das kleine Wörterbuch in dreien Sprachen; quod est: parvum Dictionarium trilingue, Laibach 1772. 4. br. str. J. N. Tschupicka Pridege na nedele zhes zelu lejtju, perve buque, na Duneju 1785. 8. Kratkozhafe uganke inu zhudne kunshte is wele shôle, od Petra Kumrasa (anagram nam. Pater Markusa), na Duneju 1788. 12. 48. Kmetam sa potrebo inu pomozh, ali uka polne vesele inu

shaloftne pergodbe te vasy Mildhajm (prestavel), na Duneju 1789. 8. 442. Glossarium slavicum in supplementum ad primam partem dictionarii carniolici (cum nomencl. lat. germ. suec. dan. hung. etc.), Viennae 1792. 4. 119. Adjumentum poëseos carniolicae tamquam appendix ad grammaticam carniolicam, Viennae 1798. 8. 5¹/₂ pol. Rokopise pa: Te odperte ali odklenene dure, sen Janua linguae carniolicae, od l. 1768. S. Avr. Augushtina Enchiridion, sa eno skushno, koku se pufte nauki visokeh shol po kraynsku dapovedati (prestavljen) 1781. Dictionarium magnum latino-germanico-carniolicum, a literis ABC compactum in 4° usque ad alphabeti Aaa. Interpretatio carniolica auctorum graecorum pro exercitatione scholae graecae Labaci. Kraynfka kroneka kratkega popisovanja use shlaht spomina urednih rezhy, katire so se kadej na slavenski femli pergodile. Svetega pifma ftarega teltamenta perve Moyfesove buque is reflaganjam s. texta. Psalmov Davidovih buque. Petnajft pergajnajozhjih arrezhy ali premislekov, sakaj se more katolshka vira usem sedanem viram naprejulezhi (iz nemšk.) — Op. Razven teh se med Pohlinovimi deli imenujejo navadno tudi: Pisanice od lepeh umetnost, v Lublani 1780, 1781, zbirka raznih pesmi necerkvene vsebine, ali nepravo; kajti Pohlin sam to početje pripisuje P. Jan. Damascenu -A. F. Devu. Izmed latinskih spisov Pohlinovih pa bodi tu omenjena „Bibliotheca Carnioliae“, katera nam je ohranila mnogo podatkov o slovenski književnosti; rokopisno ostalino je izdalo zgodovinsko društvo kranjsko v Ljubljani l. 1862.

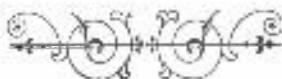
Šafařik izvešča o Marku Pohlinu, da je v XVIII. stoletju najplodovitnejši, pa tudi jezikovno najnepravejši kranjski pisatelj. I jedno i drugo je res. Slovniška in leksikalna stran Pohlinovih spisov je naduta z novotami in često zavita svojevoljno. Že Vodnik ga je grajal v Lubl. Novicah 1798 pišoč: „Pohlin je stare mejnike prestavil, od prejšnjih slovnice odstopil; pisal, kakor ljubljanski predmeščani govore; ni gledal na čistost jezika. On je odveč nemčeval, a ne da bi bil slovenil.“ A Kopitar v svoji Grammatiki 1808 pravi med ostalim: „Trubar je bil prvi, ki je začel pisariti v novoslovenščini, Dalmatin je bil nedovoljno izobražen, Bohorič je bil izučen slovničar, Marko pa, ki o Bohoriči besedice ne črčne, ki o Trubarji samo mimogrede govori, ki o cirilici kakor nevednik pisari, ki Dalmatina omenja, da mu napake očita; Marko, ki obsoja vse pisatelje prejšnje dobe, kaj je bil on? — Po nesreči se je moral zaljubiti v naš jezik; njegova ljubav je jeziku več škodovala, nego bi bilo škodovalo njegovo zaničevanje in črtenje.“ — Za vzgled in poskušnjo Pohlinove pisave naj tu sem prepisem ulomek v gajici (njegovo črkopisje je: e, é, è, ê, ę; o, ó, ò, ô; i, y; v, w; c, q; ll, ss; s, sh, shzh [f, fh, fhzh t. j. s, š, šč]; f, fh [s, sh t. j. z, ž], pa malo dosledno): „Sedanu Kraynsku Vajvodstvu je blu per Rimlarjeh en dejl Norika pruti večeru, kader je bla pak jela

Rimska oblast pojemati, so bli to zemlo Slavenci obsedli. Ces. Korel ta Velike je na leti zemli Vojarski Gospošeni konc sturil. Na tu pak so narpoprej Namestneki is Frankonije: potem Vajvodi is Koratana; za njimi Pokrajni Kniži is Krajna gospoduvali, ter so še tudi čez Slavino (Marchia Slavonica) postavleni bli. Tu use skup je potem na Leopolda Babenbergskega, Estrijanskega Vajvoda prišlu: inu Fridrik, ta wyteske je že Kraynsko duželo, ked enu Vajvodstvu pod sabo imel. Kader je bil pak is Fridrikam Babenbergskem us rod odumerl, se je scer Ottokar Pemske Krayl Slavine pooblastil; al Ces. Rudolf je tu skuz orožje v' l. 1282 spet nazajdobil, ter je tu svojemu Synu Albertu naročil; Kraynska dužela pak je Majnhardu Knižu v Tyrolah, inu Koratanu v roke prišla. Al ke je Majnhard bres irba umerl, je v l. 1335. Kraynska dužela, Habspurški Estrijanski rodovini v brambo se spustila: inu ke je Albert IV. Goriške Kniž v l. 1364 tudi Gorišku Estrijanskemu Vajvodu zapisal, je cela Kraynska dužela h' katiri je bla tudi Istrija inu Metlika peruzęta, pod Estrijansku Vajvodstvu padla. Dolga je Kraynska zemla 30, široka 25, po ravnemu pak obsęže 214 □mil, kjer 420.000 duš prebiva, od katireh njih v' enemu lejtju okoli 13890 pomerje; namest teh pak da Buh blizo 15950 otrok na svejt. Po celi duželi se narajma 16 mejst, 22 trgov, čez 200 gradov, inu blizu 400 vasy. Kraynci so usi Katholš: samu med Novemmejstam inu Metliko stanujejo eni starovirci, katiri veliku ojtrestjši pöste, ked usi Katholš derže. Usi Kraynsku ali Slavęnsku govore: per Gospöski pak se use po Nemšku piše, inu naprejnöse. Cela dužela je is gorrane, ked is eno keteno skupsklenena“ . . .“ (Vid. J. Marna Jezičnik XXII. 29, 34).

Vender povse obsojati o. Marka Pohlina le ne moremo. Res škoda, da je Bohoriča in druge pisatelje slovenske preziral in da ga je zarana zakvačila nemščina; ali poleg tega priroda našega Marka ni bila tako obdarila z bistrumom in ukusom, kolikor mu je bilo potreba za njegov pisateljski poklic. Kar je pri o. Marku gledé slovenske književnosti vredno pohvale, je to, da je s svojimi mnogobrojnimi spisi pri svojih rojakih vzbudil in ohranjal veselje za čitanje. A tudi v tem si je Pohlin pridobil zaslug, da je s svojim primerom druge vzpodbudil na pisanje ter je s tem dal povod, da so začeli jezik slovenski vse bolj proučavati in čistiti. Nasledovali so o. Marka v domačem pisanji Repež, Fr. in In. Tauffrer, Conti, Redeskini, grof Edling, Dev, Crobat, Clementini in drugi v 18. veku; a presojevali in popravljali so njegove neveljavnosti že istodobno med ostalimi Mat. Choep na Dunaji, Popovič, Hasl, Gutsman, potem pa Vodnik, in posebno Kopitar, kateri je Pohlinove zmote in grehe v slovenski knjigi spravil s poti. — In tako bo o. Marko Pohlin, po besedah Vodnikovih, „živel tud' pri prihodnjem svetu kakor en krájan“; — a, sedaj recimo:

Krájan slovenskih modric!

Andrej Fekonja.

Pri pokopu.

Zapél je zvon iz temnih lin,
Zapél čez cvetno plán,
In ljubo je pogrebcev tróp
Položil v grob hladán.

In pri pokopu tem sem bil,
A točil ne solzá;
Pač padale pekoče pa
Na dnó so mi srcá.

Pogrebcev trop pa sodil je,
Oh sodil je hitro:
Saj ljubil on je nikdar ni,
Saj maral ni za njó!

Nikar, nikar pogrebcev tróp,
Ne sodi ti tako;
Še več trpí bolnó srcé,
Če ne solzí okó.

Pa v moje ti srcé poglej,
Oh v ubogo to srcé,
In našel boš, kar si iskal:
Krvave tam solzé. —

A. Pin.

Janez Solnce.

Zgodovinska novela. — Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Precej se je razvilo živo življenje. Eni so kopali jamo, da bi napravili v nji ogenj, kjer bi se peklo in kuhalo; drugi so vlačili hosto, in Tinač je privlekel kar celo suho hojo, katero je bil sneg podrl nekje v gozdu. Nacón se je spravil k vodi ter odiral in pral ondi svoj plen. Ženske so čedile posodo, brusile nože ter prinašale vodo v lonce. Dolgonosati mož pa je nagnal Mihača, da je moral s košem v vodo ter ž njim prežati za ribami, katere mu je priganjal z dolgim drogom. Vsi pa so bili jedini v hvali, s katero so obsipali poštenjaka Nacóna in njegovo bistrost in premetenost v kraji.

„Pri njem se lahko veliko učite, vi mlajši,“ ponavljal je Tinač obilokrat, „in če nimamo njega, morali bi vsi — beračiti. Tako pa se vsaj počeno preživimo!“ —

Ves ta čas je slonel vitez Solnce na strani ob deblu ter se ni menil za umazano družbo, s katero ga je bila spravila v dotiko britka usoda. Občutil ni ostre jutranje sape, ki je srpo brila mej vejevjem ter silila človeku do kosti. Polastila se ga je bila po prebedeli noči velika trudnost, tako da so mu bile otrpnile malone vse telesne moči. Toliko čvrsteje so se mu napenjale moči razburjenega duha, in neprestano je koval naklepe, kako bi si pomagal v ti grozni stiski. Če je dvignil pogled po hribu navzgor, opazil je brez težave stari stolp Turjaškega grada. In takrat ga je pretresavala zavest, da tiči tam gori za debelimi zidini tisto bitje, ki mu je bilo na svetu najdražje. V obupu je škripal z zobmi in v svoji zlobi bi bil zdolbel z ostrim bodalcem globoko duplo v deblo, pri katerem je slonel.

Tik viteza je čepel na zelenem mahu dijak Vid in je sopel v otrple roke ter od samega mraza v jedno mer rožljaj s svojim zobovjem.

„Vid,“ izpregovoril je Solnce, „tukaj ne moreva ostati! O tem krasnem dnevu ne smeva rok križem držati! Vidiš ga, stolp tam gori! Morda ravno v njem vzdihuje Ana Rozina in si niti ne domišlja, da čepi tu spodaj kakor bojzljiv zajec njen soprog v grmovji! Ne vem, čemu bi ne šel v grad ter ne poskušal ondi svoje sreče junaške!“

„Umorili vas bodo, milostivi gospod!“ vzdihnil je dijak. „Tudi so vrata zaprta in odprli jih vam ne bodo! In v grajskem jarku je voda globoka!“

„Kar ni več Turka v deželo, ne zapirajo vrat po gradovih, in jarki so suhi, da se po njih lažje sprehajaš nego po beli cesti!“

„In če vas ne umoré, ukujejo vas pa gotovo v teške verige in zapro vas v podzemeljsko ječo. Pater Theobaldus nam je časih pripovedoval, da imajo Turjačani kakor vodnjak globoke jame, kamor so metali svoje sovražnike, da niso nikdar več gledali zlatega dneva luči in da jih je končno oglodala podzemeljska lezečina ter jim uzela življenje. Krute hlapce imajo še sedaj po svojih gradovih!“

„A vender pojdem! Morda me varuje preblašena devica Marija!“

„Turjaški grad je slabega spomina pred Bogom!“ tarnal je Vid. „Pravijo, da se je tam skrival Primus Truberus, ki je bil največji krivi prerok, kar jih je po Karnijoliji trosilo lažnjivo vero miniha Martina, ki se sedaj že davno peče v peklenskem ognju! Tu gori se je skrival Primus Truberus in prikazoval se mu je sam satan in skupno sta kovala tiste grozne knjige, ki so jih potem častitljivi očetje sožigali na ljubljanskem trgu in ki so bile tako hudobne, da niso hotele prej goreti, da jih niso polili s smolo! Vidite, tako je branil svoje delo satan, ki je že od nekdanj gospodaril tam gori v starem gradu! Pravemu kristjanu se je tedaj bati te zidine, in prosim vas, premilostivi gospod, ne hodite po nepotrebem v skušnjavo!“

„Moja stvar je pravična in ne bojim se peklenskega zapeljivca! Res je, že dolgo časa se nisem spovedal svojih pregreh in tudi h Gospodovi mizi nisem pristopil, kakor je ukazano! A Bog me bode varoval zaradi nje, ki nima — pregrehe ter je čista kakor jutranja rosa!“

„Moj Bog! moj Bog! Kar tako ne smete v grad. Spoznali vas bodo in premagali brez težave! Ondi imajo kapucinsko kuto in šale uganjajo ž njo. Kaj bi bilo, če

se oblečete v njo! Očetje kapucinci pobirajo sedaj pšenico po deželi, in ravno včeraj sem čul, da je krenil oče Winibaldus proti Šmarju. Če pridete v grad kot kapucinec in če nosim za vami vrečo, menil bode vsak, da je naju poslal pater gvardijan, da zbirava miloščino za sveti samostan. V noči potem pa se bode dalo vse preiskati in morda nama dodeli Odrešenik sveta milost, da ugledava predobro gospo Ano Rozino.“

„Dobra je tvoja misel, Vid, in če se nama posreči pot na grad Turjaški, spominjal se te bodem, da ti ne bode treba stradati in ne beračiti pri dobrih ljudeh! Idi in vprašaj, koliko hočejo imeti za miniško obleko. Tudi vrečo jim odkupi!“

Na to je Vid ustal ter pristopil k družbi pri ognji. „Moj gospod,“ izpregovoril je, „kupil bi rad to miniško obleko in to vrečo. Na grad hoče, in dobro mu bode služilo oboje!“

„Kam hoče! Na grad! Oho! Tu bi se nam rad zmuznil. Pil bi vsakdo, plačal pa nič!“ Tako je kričal Tinač ter kazal svojo nezadovoljnost zaradi viteza, ki se je hotel po njegovem mnenju samo plačilu odtegniti, sedaj ko ni bilo Kljukca doma. „Oho! iz te moke ne bode kruha! Povej ti gospodu Mesecu ali Solncu, ali kako se mu že pravi, da nam taki računi niso po godu in da imamo tudi mi brušene nože, če ravno nismo vitezi in ne grofi!“

„Samo na grad greva! Celi dan utegnemo, in gospodu se zdi škoda, da bi se zamudila lepa prilika. Sicer vam pa pusti tu svojega konja, ki je več vreden, kot ne vem kaj. In če ga razdražite, gospoda, posekal vas bode s širokim svojim mečem in z bodalcem vas

bode obodel! Prodajte mu vrečo in dajte mu kuto! Morda vam plača cekin za njo!“

„Pusti ja, naj gresta,“ oglasil se je Nacón. „Sedaj bode skuhana južina in z nami bodeta hotela jesti! Ti gosposki ljudje časih veliko snedo. O dveh turjaških grofih se pripoveduje, da sta kar sama obrala volovsko četrť in še nista bila sita! Naj gresta v hudičevem imenu in za tisto miniško obleko naj ti kaj plačata!“

„Meni tudi prav!“ odgovoril je Tinač čmerno. „Naj gresta, a če se več ne vrmeta, naša je ta stvar! In kar dobim za miniha, je moje. Sam prislužil, sam jedel!“

Tu se je obrnil k dijaku: „Idi k svojemu gospodu in povej mu, da mu izpod treh cekinov ne morem dati te svete obleke. Reci mu, da sem pri spovedi za gotovo zvedel, da jo je nosil še sveti Frančišek Salezijanski. In če mi tvoj gospod Mesec ne plača treh cekinov, prodal jo bom za četrť papeže v Rimu! Vrečo se vé vama dam skoraj zastonj. En cekin, pa je prodana!“

Z glasnim smehom so pozdravljali tovarši izborna to odiranje. Vitez Solnce pa je moral šteti rumeni denar, samo da je potolažil drhal, ki ga je nerada puščala s pogleda. Potem se je odpravil z dijakom na usodepolno pot. Komaj sta izginila v logu, ukazal je Tinač dvema svojih postopačev, da naj sledita za njima.

„Vohajta za njima in pazita, gresta li res v grad. Jaz le mislim, da jo namerjata popihati čez goro, da bi nas opeharila za pošteni zaslužek! Pojdita za njima, in če opazita, da kreneta na napačno stezo, pa meni poročita! In takoj ja bodemo imeli zopet v zanjki!“

Zgodilo se je, kakor je zaukazal vodja.

XI.

Mej tem je vitez Solnce s svojim mladim spremljevalcem po slabi stezi korakal navzgor. Visoko drevje je raslo na okrog ter napravljalo gosto streho, da je skoraj niso mogli predreti solnčni žarki. Tu in tam se je steza popolnoma izgubila, tako da sta morala naša potnika po mehkem mahu na dobro srečo plezati navzgor. Od vej je kapalo. Vladala je samotna tišina, katero je tu in tam premotilo ostro svedranje žolne; oglašala se je tudi sedaj in sedaj drobna pevka med listovi; in zajec, prebujen na svojem ležišču, odrinil jo je kakor blisk po bregu. Še zelo srna je pogledala časih iz zelenega grma ter z debelim pogledom opazovala samotna potnika, ki sta se v ranem jutru trudila po zapuščeni strmini. Dospelši na malo raván, prikazal se je zopet stari stolp starega gradu in v gozdu se je pričelo svetiti, kar je pričalo, da sedaj in sedaj poneha stari gozd. Treba je bilo pozornost obra-

čati po okolici, da bi ju ne opazilo nepoklicano oko ter ju ne izdalo potem grajskim hlapcem. Na tem mestu je zlezal naš vitez v miniško obleko, ki mu je na srečo sezala do pete, tako da se je skrivala pod njo noga, ki ni kazala veliko samostanskega ali meniškega! Ker je nosil Solnce kratke lase, bil je na prvi pogled vsekakor podoben kapucincu, in ni se mu bilo bati, da ga bodo spoznali hlapci v gradu, ki so tako le malokrat imeli z redovniki opraviti. Dijak Vid pa si je obložil ramo z vrečo, v katero je bil nasul nekaj peska, da se ni videla prazna.

Tako preoblečena in izpremenjena sta stopala opazno iz šume ter dospela na plan, kjer je ponehalo drevje ter se pokazalo modro jesensko nebo. Ravno pred njima pa je dvigal stari grad visoko svoje zidovje v nekaki grozno-lepi osamljenosti!

(Dalje prihodnjič.)

Brezi nade!

Vedno se po tēbi mi okó ozíra — brezi nade!
 Moč ljubézni me za taboj vedno tíra — brezi nade!
 Samovoljno noga drugih pôtov mi ne hódí,
 Vedno le korake za tabój pobíra — brezi nade!
 Zréti tvojega oblíčja kras želíta v vék očési,
 Vender srce tvôje hladno me prezíra — brezi nade!
 Kakor cvética na polji od vročine poludanske
 V prsih mi srce od žalosti umíra — brezi nade!

Fr. Gestrin.

Drobne povesti.

Češki pisal Svatopluk Čech. Poslovenil S. S.

V.

Napolejon.

(Konec.)

Mali Ivan se je razvijal čudapolno. Pri vsem njegovem otročjem početju se je že kazala genijalnost. Dr. Kalina je donášal vsak trenotek v pisarno buletin o kakem nenadnem napredku svojega ljubljenca. Čudovito dete je že rekalo „ata“, vleklo pestinjo za lase in kako je dobilo zobe, bila je prava igrača. Načelnik je donášal za čudo pogostoma vest o novem obogatitvi dêsne sinkove in je delal to vselej z zmagonosnim obrazom, s kakeršnim srečni digger svojim sodrugom nanzanja najdbo novega dijamanta. Pedantni sollicitator je zaznamoval vsako tako poročilo doktorjevo s črto in nam je povedal časih, da ima naš nežni junak v ustih že dvakrat toliko biserov, kolikor zôb ima vsak odrasli navadni človek.

In kaj, ko je čez nekaj časa mali Napolejon dovršil svojo prvo zmagonosno hojo od peči do klopi! Ne, ne bodem ti risal njegove daljše junaške poti — bila bi to cela kronika. Povem le, da so se nekoč — dr. Kalina je bil ravno pri sodišči — nalahko odprle duri pisarne in pred nami je stal v polni slavi oni, katerega smo poznali do sedaj le iz od in legend očetovih. Na kodrasti glavi je čepel z genijalno zanikrnostjo papirnat klobuk generalski, telo je odevala le bela srajca, prsa je krasil nekak red iz sladkorja in nožice so objemale lesenega konjiča z rdečimi očmi in bogato zmršeno grivo. Prst je držal v ustih in velike oči so gledale bistro po pisarni.

Suhi sollicitator, prenašajoč svoje prilizovanje pred načelnikom tudi na njegove otroke, približal se mu je z razprostrtim naročjem in je posilil na suhoparno obličje vso ljubeznjivost, ki se je skrivala v pergamentovih gubah njegovih. Ni je bilo posebno veliko; kajti otrok je utekel pred njim jokajoč in kričeč na moje koleno. Od tega časa me je obiskaval deček češče in se me je oklepil s posebno naklonjenostjo. Toda tudi jaz sem se ljubkal z dečkom rad, čeprav je bil mnog poljub, kateri sem pritisnil na njegov polnoličen obrazek, namenjen v duhu prav za prav njegovi oddaljeni sestri.

Ta se je povrnila naposled iz Prage. Bila je ravno zopet pomlad in vrt v polnem cvetju. Skoro po svojem prihodu je šla tja v spremstvu jedne sestre. Postava njena v ukusni svilnati obleki se mi je zdela višja, razvitejša. In ko je odpirala vrata, obrnila je obličje hitro k oknu pisarne, pogledala na me in mi pokimala na pozdrav z glavico, močno zardela. Ali predno se mi je bilo moči zahvaliti na enak način, stopala je že dalje za sestro. Očividno ni hotela, da bi ta opazila najin nemi pozdrav. Pogledala je le časi mej govorom skrivno na stran, od koder sem v neizmernem veselju zasledoval vsak njen gibljaj. Zlela se mi je še stokrat lepša nego prej.

Po pisarni nisem šel domu, temveč sem taval za svojimi mislimi po poljih in gozdih. V mraku sem se še le vračal v predmestje; toda daljnji ovinek me je privedel zopet k vrtu doktorjevemu in sicer k zadnjemu oddalje-

nemu delu njegovemu, ki je bil nekoliko bolj zapuščen. Cvetoče grmovje je lezlo v divji prostosti skozi zarjavelo železno omrežje, s katerim so bili prepreženi prostori mej starimi zidanimi stebri, nosečimi na nadglavjih razpale čudne vaze in kosce kipa čudno zvitih angeljčkov. Bil je to očividni ostanek starejše ograje vrta iz prejšnjega stoletja. V sredi ograje se je ohranila tudi še vrtna lopa, postavljena po ukusu tistega veka in pokrita poševno s škodlami. Pred zadnjimi durmi je bila terasa, ograjena spredaj s kamenitim, lepo luknjičastim držajem, kateremu na voglih sta stala razpala, z mahom obrasla amorja z napetimi loki brez tetiv in s praznimi tuli. Od te terase so držale na obe strani stopnice z enakim držajem in so se bližale od polovice poti svoje zopet skupaj; zdolaj sta se končala oba držaja v dva kamenita, na svojem vrhu z razpalo vazo okrašena stebra, katera so vezala zarjavela mrežasta vrata, sicer vedno odprta. Okolo vrta je bilo na tej strani pusto: obrasel breg tihe rečice z mogočnimi jelšami, pod katerimi je redko sedel kak meščan, pečaje se z ribjim športom.

V tem trenotku ni bilo tu človeka. Z utripajočim srcem sem se bližal vrtu. Slutil sem, da tu kje zagledam podobo, katera je pred mojim duševnim očesom plavala celo pot. In nisem se motil. Duri vrtna lope so bile odprte in na terasi je stala Jarmila, uprta s komolci ob kameniti držaj med amorjema in zamišljeno obličje položeno v gibčne dlani. Oči njene so gledale skozi prazne prostore mej jelšami sanjarski na ugašajočo večerno zarjo.

Uzdignila se je brzo. Zapazila me je. Nehote sem obstal in potegnil klobuk z glave; ona se je v zadregi priklonila. Trenotek sem tako stal brez besede; potem se je začulo iz mojih usten: „Ali uživate krasen večer, gospodična?“

Čez malo časa še le je odgovorila pretrgano:

„Dà — zares je krasen večer; v Pragi sem se morala odreči takih užtkov — kaka je ta krasota barev tam na obzorji — in vzhajajoči mesec je zardel v njej lahno, da se vidi kakor rubinov srp —.“

„Ah, tudi mesec vidite?“

„Dà, od tod se lahko vidi — glejte tam ob strani, mej jelšami — toda morate sem gori.“

„Lahko si misliš, s kakimi občutki sem zadostil temu pozivu. Stopil sem k njej na teraso in pogledal na ono stran, kamor je kazala z nežnim prstom.“

„Zares — kaka krasota! — —“ šepetal sem nehote, težavno dihaje.

In potem sva umolknila oba. Stala sva tesno drug poleg drugega, ozirajoč se nemo na bledeči škrlat večernih oblakov. Na terasi je bilo že temno. Nisem videl obrisa njenega obraza; slišal sem le nemirno njeno dihanje in menil, da opažam lahno drgetanje njenih prsi. Nežno sem ujel njeno gibčno ročico; ostala je trepetajoč v moji roki. Sklonil sem k tej ročici obličje, poljubljal jo strastno — devotka je vzdihnila globoko . . . V tem

je v vrtu zašumelo in bliskoma mi je ušla ročica, Jarmila je skočila v vrtno lopo in hitro za seboj zaprla duri. Ključ je zaškripal v ključavnici in jaz sem se opotekal kakor omamljen doli po razpalih stopnicah.

O, skrivna ljubezen! O toliko razkošnejša ljubezen je svetu odkrita, o kolikor mičnejši je nedotaknen, neviden cvet v sivi globini pralesa od vrtnice, katero vidi tisoč oči, katere vabljivi cvetni prah more streti stotero rok! — Oprosti mi, prijatelj, ta sentimentalni izliv — preživel sem v tej skrivni ljubezni z Jarmilo najslastnejše trenutke življenja. Že so izmenjevale najine oči skozi kalno okno pisarne in skozi prostore mej cvetnimi vrtnimi vejami sladka poročila, že so se dotikale pri hoji skozi temni mostovž najine roke in zvečer je počivala ona mnogokrat vsa v mojem vročem objetju, vračala moje goreče poljube in družila z mojimi svoje sladke vzdihne, zmešane besede ljubezni. Zadnje duri vrtno lope so postale vrata mojega skrivnega edena. Le jeden izmed amorjev na kamenitem držaji je bil zaupnik najine ljubezni. Kako pogosto sem pisal pod pisarniško vinjeto na modri list z zlato obrezo, namesto dopisa kakemu znamenitejšemu mandantu, sanjarsko pismice, ki je potem skrivaj padlo v tul z mahom obrasli smehljajočega bogca, od koder sem pred tem izvlekel podobno papirnato pušico, določeno mojemu srcu od roke dovtipne ljubice! Ljubila sva se v svojem rokokovem skrivališči goreče in vender nedolžno, sanjarski, brez misli na ostali svet in na bodočnost. —

Približal se je god drja. Kaline. Slavil se je vedno dostojno, s stalnimi obredi. Slavljeneec ta dan ni prišel v pisarno; zato je šla pisarna in corpore zgóđaj gori v njegovo stanovanje, da bi mu voščila srečo; načelnik je bil vselej veselo ganjen in se zabavljaj naklonjeno s celim osebjem pri bogati pojetini.

Za tokrat sem izmislil z Jarmilo staremu gospodu posebno presenečenje.

Mali Ivan je kazal zares za svojo starost nenavadno nadarjenost. Pri nekem obisku njegovem v pisarni sem mu kazal v zabavo črke. Uméval je s čudovito hitrostjo. Drugič sem nadaljeval to koristno zabavo in v kratkem je premagal dovtipni učenček igraje najtežje početke abecednika. Znal je pismenkovati, da površno tudi čečkati lažje črke. Na ta temelj sva zasnovala z Jarmilo svoj načrt. Obožavani sinček bi imel prebrati očetu za god v navzočnosti gostov s svojo roko pisano, kratko voščilo. Toda jeden del programa sva naposled izpustila. Ko je ta prihodnji bralec svetega pisma v kljub moji pomoči skazil s svojim črčkarjenjem pet čistih listov, napisal sem na šestega kratko voščilo sam. Veselje očetovo bode že dosti veliko, ko se zablíšči sin pred zbranimi gosti v neslučeni ročnosti v branji, v dobi, ko biva drugim otrokom še ravno tako neumljiva tajnost, kakor kruh večnosti!

Slavnostni dan je prišel. Osebje je sedelo že dostojno za bogatim zajutrekom in načelnik se je zabavljaj ravno s koncipijentom z anekdotami iz dijaških let — da imam tudi jaz dijaške spomine, pozabilo se je že davno — kar so se lahko odprle duri v sobo in prag je prekoračil, vojen od Jarmile, naš mali Napoleon, nališpan s čisto novo žametasto obleko, z mogočnim šopkom v jedni in z nekakim papirjem v drugi ročici.

„Ah tudi ti!“ klical mu je oče ljubeznjivo naproti, obrnivši se k njemu z naslanjačem in stegujoč roko po šopku. „No, to je lepo! In kaj pa imaš tu v drugi roki?“

„Nese ti voščilo,“ odgovorila je za bratca Jarmila, povesevši plaho pred zbranimi gosti oči. „Napisati ga še ni mogel, toda prebere ti ga.“

„Prebere?“ uzkliknil je osupli načelnik. „Kaj, ali zna brati?“

„Zna malo.“

„In kje se je tega za Boga naučil?“

„Pri gospodu Beneši,“ odgovoril je sedaj sam deček.

„Ali res, gospod kolega?“ in načelnik se je obrnil k meni, sedečemu skromno za mundanti na konci mize, z vprašajočim in ob jednem ljubeznjivim pogledom.

Pojasnil sem ob kratkem celo stvar.

„Ali to je čudež! Gotov čudež!“ ukal je načelnik, opazujoč po vrsti obraze družbe, katera se je brez razločka silila v izraz oduševljenega divljenja. „V ti dobi! Nikdar nisem slišal o jednaki nadarjenosti. Tako se spravi čez leto mogoče nad logaritme!“

Nato je uzal dečka v naročje. „Toda stati ti pri tem ni treba; to bo najbrž malo dalje trpelo,“ govoril je nežno in posadil čestitatelja na otročji stolec, kateri je uslužni sollicitator brzo pristavil k čelu mize.

Doktor je gledal v neizmernem veselju sedaj na nas, sedaj na sinčka, kako razprostira polagoma pred seboj modri list z zlato obrezo in kako nad njim upogiba kodrasto glavico. Srce očetovo je prekipelo. Načelnik je začel mžikati z očmi, potem mu je zalesketalo nekaj med trepavnicami in naposled so stekle svetle kaplje na njegovo lice. Utopil se je globoko v nekako blaženo zamišljenost.

Deček je začel pismenkovati: Lj-lj-lju—blje-na—

„—i! Ljubljeni!“ popravil sem tiho, grozeč mu lahko s prstom.

„Ne motite ga,“ rekel je doktor, probudivši se za trenotek iz svojih sanj. „Saj se popravi sam.“

Ivan je pogledal napeto v pismo in čez trenotek ponovil odločno: „Ljubljena“ in potem nadaljeval: „Jarmi-la!“

Meni je bilo, kakor bi mi zabol nož v prsi. Zazijal sem na dečka s strahom in se ganil, da bi skočil k njemu in mu iztrgal iz roke usodni list. Toda v tem trenutku mi je zasvetilo spoznanje, da bi si s tem ne pomagal veliko. Jarmila bi mogla tako storiti z izgovorom, da mu je podala v zmoti pismo kake prijateljice. Toda Jarmila je odšla na povelje očeta po kako slaščico, s katero je menil obdarovati malega čestitatelja. Bil sem v tem trenutku gotovo blede kakor smrt.

Ostali so pogledali strmeče drug drugega. Le na čelnik se je utapljal globotje v svoje blage sanje.

Pokazala se mi je vsa groza prihodnjega trenutka. Strašna zmota! Namesto lista z voščilom — papir je bil sicer jednak, pismo tudi . . .

In zares je prebral deček naslednje vrstice:

„Ljubljena Jarmila!“

Ali prideš danes, moja zlata zvezdica? Zakaj je bil tul prazen? Pričakoval te bodem hrepeneče, ali zaškrip-ljejo — o, sladko škripanje! — duri najine ljube vrtno lope, vrata mojega raja. Tvoj Bořivoj.“

Prirodopisje.

Slika Jurija Šubiča v stolbiči kranjskega deželnega muzeja Rudolfa.

Starinstvo.

Slika Jurija Šubiča v stolbiči kranjskega deželnega muzeja Rudolfa.

Ta čestitka je delovala na poslušalce seveda neizmerno. Gledali so osupli, potem se smejoč, čim dalje tem bolj neukrotljivo, na čitajočega dečka, na sebe, na zamišljenega načelnika, ki je očitno slišal, toda ne razumel. Naslajeval se je z ljubeznjivim zvokom dragega glasu, ne uživaje obsega njegovega napornega čitanja. Bil je preveč utopljen v svoje krasne sanje.

Pri besedi „Bořivoj“ so se osredotočili pogledi vseh na moji ubogi osebi. Saj ni moglo biti dvojbe o pisatelji čudne čestitke. Morda sem jedini Bořivoj v Čehih! Uničen sem pobesil glavo, oči; toda na uho mi je zvenel s težavo potlačeni smeh sosedov in uprti pogledi suhega solicatorja, prodirajoči i skozi zaprte trepavnice mojih oči; zasadili so se mi neusmiljeno v globočino duše.

Moja sladka tajnost je torej z jednim udarcem iztrgana tihemu zavetju, postavljena na sramotni oder pred te posmeovalne gledalce, izročena v prežvekovanje njim in celemu mestu!

Tudi načelnika je probudil naposled usodni „Bořivoj“ in posebni nemir okrog mize iz sladkega sanjarstva. Zdrznil se je, ustal, uzel Ivanu papir iz roke in ga preletel brzo z očmi. Bral je novič, zbledel in zardel, listek se mu je tresel v roki in na obrazu se je menjaval osup, gnev, stud, mučna zadrega. Naposled je zmečkal papir v pesti in uprl na me strašan, uničujoč pogled . . .

Na srečo se je mej tem spustil deček, britko prevarjen v svojih nadah v pohvalo in dobrovoljnost očetovo, v vriščeč jok. Oče ga je uzel v naročje in ta trenotek so porabili gostje, čuteč dobro teškočo situacije, da so se priporočili z nemim poklonom in naravnost malopridnim izrazom globokega spoštovanja.

Le jaz sem postal v durih. Hotel sem raje takoj prestati kazen, kateri tako ne ujdem, kakor pa prenašati na dalje zasmeh tovaršev iz pisarne.

Res mi je namignil doktor grozeče, naj ostanem; in zatvorivši s ključem duri za hčerjo, ki je prihitela po jokajočega otroka, spravlil se je brez odlašanja na me.

Lahko si misliš, kaka burja je nastala nad mojo glavo. Malovredni zapeljivec njegove hčere! Neplemenitnik, ki je uničil njeno ime in dal njegovo rodovino v zasmeh celemu mestu! Licemerec! Nehvaležnik! Odpoved iz pisarne, to uro! Otrovnik domače sreče! — Take in jednake strele so švigale iz ust drja. Kaline, ki je pri tem begal kakor besen po sobi.

Še le čez dolgo časa sem mogel, vedno ustavljen po njegovem grmenji, pokazati na svojo odkritosrčno ljubezen, na svoje nauke, na možnost, da se skoro opomem do spodobne službe — —

„Ah, službe!“ grmel je zopet doktor. „Nič ne postanete! Pravniškega duha nimate v sebi niti iskricice. Popolnoma ste nepraktičen, trapast človek. Največ če še postanete prismojen kovač verzov . . .“

Njegovo prorokovanje se, kakor veš, ni izpolnilo. Ljubezen je premagala celó pojezijo, nadvladala je celó mojo mrzost do boginje, katere orumeneli kip hranim tam le kot del ženine dote. Toda prahú ne tehta več — omelo moje Jarmile je prevestno. — Sedaj sem često hvaležen Ivanu za nedolžno ovadbo. Morda bi še sedaj prepisaval eksekutorske prošnje in vzdihujoč pri tem narisaval na podlogo krasno dekliško glavo . . . Ljubi Ivan! Sedaj je že striček, toda Napoleon še skoro ne postane — prej moj Venceslav . . .“

Hrvaški spomini.

Spisal J. Trdina.

(Dalje.)

Pred obedom me je pozval Dragutin, ki je sedel sam za se pri peči, k sebi in mi rekel: Zdaj ti ni treba žalovati, da nisva dospela do Križevcev, kajti so se zbrali pri Mirku razven unijatskega vladike vsi drugi glavni zastopniki križevskega mesta in okolice. Poleg latinskih vidiš tu tri grške katoličane, poleg gospode roko-delce in druge proste meščane. Velik bogatin ni nobeden, ali tolika revščina pa tudi ne tare nikogar, da danes ne bi vedel, kako in s čim se bo hranil jutri. Križevčanom deli Bog darove svoje s srednjo, največ pa z malo merrico: obilja ne usiplje nikomur, ali ni posta ne naklada nikomur, kdor se ne boji truda in znoja. Marljivih in spretnih delavcev pa se nahaja dovolj v Križevcih. Dva takova imaš pred sabo za mizo. Ali ne vidiš, s kakim nebeškim zamaknenjem si natakata staro slivovko? Oba pa tudi globoko čutita svojo izvrstnost in vrednost. Ko bi trebalo, prisegla bi precej ta hip, da po njiju smrti ne bo nikogar več v vsi križevski županiji, ki bi znal tako šivati in nabijati, kakor zahtevajo to stroga pravila slavne njijine umetnosti. Stari častnik, ki stoji tamole v veži, pa ti ljudi ne bo hvalil kakor jaz. On je vedno čmeren in neumiren godrnjač in ropotač kakor do ma-

lega vsi upokojeni oficirji. Če ga vprašaš, kako se živi v Križevcih, poreče gotovo: „Kaj imajo Križevci za prebivalce, dokazuje že ime njihovo — križe in nič drugega nego križe, težave in nerodnosti. Ulice jim se zovó jedne Kreuz, druge Noth, tretje Elend. Od prvih je prejelo mesto nemško ime Kreuz.“ Še mnogo grje od tega stopača umeje zabavljati in obirati Križevce in Križevčane ona le tanka bleda damica, ki se razgovarja z gospodinjo in jo gleda s tako golobjimi, umiljatimi očesci, kakor dete sladko svojo mamico. Gorjé tistemu, kdor verjame nje medenim besedam in pogledom! Ta kačja botrica zna vse skrivnosti, ki so se zgodile, še bolje pa tiste, ki se niso zgodile. Zdražbe in spletke neti in kuje v vseh znanih hišah in rodbinah trideset ur na okolo. Povse druge vrste je sosedja in zlahtnica njena, debeluška Linica. Držeč se evangelijskega nauka, odgovarja vsakemu človeku: Da da, ne ne ali prav za prav: Ach ja ja, ach nein nein. Druge besede ne iztlačiš iz nje, če jo deneš stokrat v stópnico. Imela je ljubčka, ki je umrl za neznano boleznijo; zvedenci so ugibali, da najbrž za puščobo, ki ga je morila, kadar sta bila sama. Mrkooki kostjak z rjavo vlasuljo, ki se šeta po hiši, imenuje se

danes še šljivar in graščak. Kakov naslov mu utegne prinesti že juteršnji dan, more se lahko zgoditi. Dolgove si je nakopal največ radi bahanja in zanikarnega gospodarstva, bedo svojo pa zvrta zdaj na zagrebške Ilirce, katere preklinja noč in dan. Brež njih, misli, delali bi kmetje gospodi še danes, dobivaje od nje staro patrijarhalno plačilo: zjutraj „magarce (psovko)“, o poludne „galženjake (psovko)“, zvečer za lahko noč pa prav gorke batine. Tako mi je narisal Dragutin po vrsti značaje vseh gostov, ki so prišli k Mirku velikonočevati, samo o jedni gospodični mi ni rekel nič drugega nego: To pa sam vidiš, kakova je, ha ha ha! In res je vzbudila ona silnejše od vseh svojih tovaršic in rojakinj pozornost in strmenje moje z neznansko svojo dolgostjo. Na toliko gosposko žensko se nisem nameril ni prej ni kasneje v vsem svojem življenju. Jaz nisem baš majhne rasti, ali stopivši k nji, prišel sem ji komaj do ust! Zaljubljen se je bil vanjo učitelj Š., ki je bil za vso glavo nižji od nje. V društvu se je odlikovala z jako pametnim, uglajenim in skromnim govorjenjem in vedenjem, tudi obrazu njenemu se je morala priznati redka plemenitost in simpatična lepota. Ime njeno sem si zapomnil. Zvala se je tako kakor jeden najboljših in učenejših jugoslovanskih pisateljev, ki je morda sorodnik njen. Ako se je ta hrvaška Gólijatovka udala in še živi, ziblje in pestuje lahko svoje unuke, kajti je dopolnila zdaj že vsekako petdeseto leto dobe svoje.

Obeda ne bom opisoval; ostal mi je v spominu najbolj zato, ker se ni vršil povse na tanko po tisti za tujca prezanimljivi, ali precēj jednolični šegi, ki vlada o takih prilikah v vsi hrvaški deželi. Napijalo se ni samo društvenikom in njih „pajdašicam“, ampak vmes tudi slavnim nenazočim ilirskim in slovanskim pisateljem, umetnikom in narodnjakom. Nekako čudno mi se je dozdevalo, da nista hotela priti na vrsto glavna prvaka ilir-

skega gibanja, Gaj in Jelačić. Solnce njijine slave je bilo takrat že močno potemnelo in tolikodane ugasnilo. Izobraženi Hrvati so ja neradi jemali v misel. Naposled je itak vprašal nekdo z ironičnim glasom, če se ne bomo spomnili tudi njiju dveh s kako oduševljeno zdravico? Gospodje so se spogledali, pokimali z ramami in — molčali! Popoludne se nam je pomnožila družba z novimi prihodniki, zlasti z mladimi duhovniki, ki so bili vsi preiskreni rodoljubi. Zdaj se je začelo popevanje ilirskih davorij in drugih srca unemajočih pesni, ki se je vrstilo z napitnicami in pomenki in trajalo do kasne noči. Preizvrstno nas je zabavljala tudi mlad Križevčan s slanimi in šegetajočimi svojimi burkami, domišljaji in pripovedkami o hrvaških kmetih, Judih in ciganih. V varaždinski in križevski županiji se je porodilo sploh jako mnogo znanih in neznanih glumcev, šaljivcev in kratkočasnikov. Med njimi prvakuje pesnik Mirko Bogović, ki je v ti stroki popolnoma kos našemu Preširnu. Dolgi obed je vezala južina z večerjo v jedno nepretrgano pojedino. Popilo se je na nji nekatero vedro dobre kapljice, pa se vendar nihče ni upijal. Obvarovala nas je te nesreče splošna veselost, ki je vladala za mizo od prvega začetka do zadnjega konca zasedanja našega; mene in nekatere druge prihodnike, ki smo bili prvokrat v ti hiši, pa posebno tudi ne prevelika kupica — dobrodošlica (bilikum), s katero nas je počastil gospodar Mirko. Jemala je komaj staro dunajsko merico (maslec) in nas torej ni mogla ubiti. Ko smo se poslovili jaz, Dragutin in gospa njegova, šla je ura že proti najstjim. Na potu smo si kratili čas s petjem in smešnicami in prišli v Varaždin še o pravem času, da smo se mogli do velike maše naspiti. Sanjalo mi se je vse jutro o velikanski križevski krasotici, da me je ulovila, zvezala in zaprla v svoj gradiček ter me gostila v njem preprijazno z najslajšimi potvicami, butilijami in — poljubci! (Dalje prihodnjič.)

Zgodovina akademičnega društva „Triglava“.

O desetletnici.

Tugoslovanskemu pobratimstvu moremo primerjati zvezo, katero so sklenili slovenski dijaki na graškem vseučilišču v četrtem desetletju tekočega veka, da probude v svojih rojaki narodno idejo, da jim podajo združeni sad dolgoletnega svojega učenja in mučnega delovanja. Marsikateri gorečih teh Jugoslovancev spava večno mirno spanje, a ogenj, kateri so oni zanetili, ni ugasnil; društveno življenje, kateremu so temelj položili uneti pevec ilirski, dijni Stanko, in njegovi drugovi, ni prenehalo, ampak se je krepilo od leta do leta. In jedva so začeli prosteje dihati avstrijski narodi, stopila so na dan v stolnem mestu štirskem vseslovanska društva, ne boječ se tujega življa, ki je s srdom opazoval probujenje slovanske mladine, kakor bi se bal, da bi se mogel zopet polastiti njegove zemlje isti narod, kateri je poprej gospodaril na njej. „Zloga“, „Slovanska beseda“, „Sokol“, „Vendija“, „Slovansko pevsko društvo“: vse te imenovane zaveze so se ustanovile druga za drugo, a v kratkem teku let morale zopet prenehati zaradi neugodnih

razmer, nezdravih tal, na katerih so bile ustanovljene; in v sredi preteklega desetletja je tolikodane upešala žilavost slovenskih dijakov v očigled malim uspehom dolgega truda. Misel, da bi zares moglo zopet zaspiti s tolikim naporom uzbujeno narodno življenje med slovenskimi velikošolci, ljubezen do domovine, skrb za napredek narodov, napotile so naše prednike, njim na čelu ustrajnega prijatelja našega, sedanjega vseučilišnega docenta dr. Klemenčiča, ustanoviti društvo, katero bi bilo pravo književno in zabavno središče slovenskim akademikom. Ti so se v polnem številu oglasili domorodnemu pozivu ustanovnikov, med katerimi naj omenim posebno Omahena, Rutarja in Sketa, in se udeležili 6. novembra l. 1875. prvega zborovanja društvenega; usadili nežno cvetico, kateri je najboljša podlaga isti jezik, jednaka omika, slično mišljenje, kateri so dobrodejni solnčni žarki mladeniška naudušenost društvenikov, skrbni vrtnar pa, ki pazi z bistrim očesom, da se prosto, svobodno in krepko razcvita, narod slovenski.

Ime neme priče stoletnega, britkega zatiranja naše domovine, veličastnega Triglava, kateremu so se na sinjih vrhovih po mnenji naših pradedov zbirali stari bogovi in sklepali o usodi slovanski, podelilo se je tudi novemu društvu, katero je ves čas svojega obstoja zvesto ostalo svojemu 1877. leta izbranemu geslu:

„Biti slovenske krvi, biti Slovencu ponos!“

In kakor kljubuje sinji orjak tam v sredini rajske naše otačbine tisočletja ponosno burnim viharjem, tako je stal tudi „Triglav“ trdno, neupogljivo zbok vseh nevarnosti. Ne more se sicer ponašati z uspehi v politični borbi; v njegovem zapisniku ni zabeležena nobena narodna bitka; gojenje domoljubja, ved in umetnosti, bratske ljubezni in slovanske uzajemnosti: to je njegova preprosta zgodovina, a smelo lahko trdim, da sme ž njo biti zadovoljen. Predavanje, kritikovanje, deklamacije, sviranje in petje so malodane na vsakem dnevnem redu zborovanj, katerim se konečno pridružuje koristna in zdrava zabava. Najrazličnejši predmeti, kateri se tukaj razpravljajo; bogata, čez 1000 zvezkov broječa knjižnica, pričajo dovolj o krepkem duševnem življenju v „Triglavu“. Krasni glasovi vrlih pevcev naših ogrevajo nas često, da pozabimo, da smo v tujini, da smo po mnenji nekaterih gospodov neljubi gostje, presadé nas v domače kraje, kjer se pod košato lipo ubrani glasovi slovenskih korenjakov milo razlegajo po divni Sloveniji.

Večkrat je priredilo društvo skupne izlete. Najsijajnejša sta bila oni v Mürzzuschlag (16. maja 1880. l.), kamor je „Triglavu“ naproti prišla sestra „Slovenija“ z vsemi slovanskimi društvi in mnogim številom odličnih rodoljubov dunajskih, in dve leti pozneje v Ptuj o otvorjenji „Narodnega doma“, kjer so jih presrečno sprejeli tamkajšnji narodnjaki.

Nikoli pa ni društvo pozabilo hvaležnosti do prvih naših borcev, najboljših sinov, katere je rodila mati slovenska; one pietate, katera najlepše diči vsak narod, katera je najjasnejši dokaz probujenosti njegove, in se je radostno spominjalo tudi malega števila veselih dogodkov v zgodovini slovanski in slovanski. Svedok temu so posebno lepe slavnosti, prirejene vsako leto, od kraja v družbi s „Slovanskim pevskim društvom“, v spomin neumrjočemu prvaku slovenskih pesnikov, Franu Preširnu, svečanosti Vodnikove, tisočletnica slovanskega obrednega jezika, slovesni večeri v čast zaslužnim našim poslancem, kateri so večkrat počastili naše društvo s svojim pohodom in izveščali, da rabim njihove besede, doma, da bivajo v Gradci mladi Slovenci, oduševljeni za svoj narod in lepo svojo domovino. Pri marsikateri teh svečanosti so sodelovali odlični Slovenci in Slovenke, tako posebno slavni stvoritelj divnih skladeb, dr. Benjamin Ipavic, marljiva pisateljica Pavlina Pajkova i. dr. A v večnem spominu bode ostal vsem, kateri so se ga bili udeležili, Preširnov večer v tekočem tečaju. Tačas nam je razvil neustrašni borec za narodno pravo, g. Božidar Raič, slovanski svoj program, omenil v krasnih besedah nujno potrebo zložnega mišljenja, posebno jugoslovanskih rodov. Naudušeno smo prisegli „Triglavani“ sivemu voditelju svojemu, v čegar žarečih očeh so se lesketale solze ve-

selja, da hočemo delati po njegovih besedah, zvesti ostati majki Slavi, boriti se za slovensko svojo domovino,

„Da jo rešimo težave,
Svobodo ji spet dobimo;
Drage naše očetnjave —
Lice tožno razvedrimo.“

Svoje avstrijsko domoljubje je pokazalo društvo jasno o srebrni poroki Nj. Veličastva in o poroki cesarjeviča Rudolfa, poslalo razven tega l. 1880. v Cerovec deputacijo, da pozdravi hvaležno čestilce Vrazove, in izpolnilo britko dolžnost, ko je položilo vence na rakev genijalnega Jurčiča, probuditelja Bleiweisa in odločnega zagovornika našega, Hermana.

Brzo so se jeli zanimati za društvo rodoljubi, ki so spoznali važnost njegovo, in med mnogimi slavnimi zavodi in uredništvu, katera so pošiljala ali še pošiljajo svoje knjige in liste zastonj, omeniti moramo posebno „Blagotvornega občestva“ v Petrogradu, „Matice hrvatske“, prof. Stritarja in Janka Pajka. Največ zaslug za društvo pa si je pridobil brez dvojbe prvi član njegov, veleučeni g. prof. dr. Gregor Krek. Njegova ognjena beseda je vspehujala „Triglavane“ na daljnje delovanje; njegovi dobri in domoljubni nasveti odvrnili pogubonosne oblake, kateri so se marsikaterokrat zbirali nad krasnim poslopjem, postavljenim in utrjenim od slovenske mladine, prihajajoče v Gradec, da dopolni svoje izobraženje. Razven njega imenoval je „Triglav“ še isto leto za častnega svojega uda diko slovanskega jezikoslovstva, Miklošiča, o njegovi sedemdesetletnici, in ljubljenca slovenskega, pesnika Gregorčiča, v času, ko so ga zaslepljeni njegovi nasprotniki najhuje napadali in črnili.

Dolgo časa je bilo društvo brez stalnega domovja; s tem večjo radostjo je pozdravilo novo „Slovansko čitalnico“, ustanovljeno 1882. leta, in ž njo skupaj si omislilo sobane, v katerih so na rabo udom raznovrstni časniki politične in književne vsebine.

To je v kratkem pregled tega, kar je doživel in storil v teku desetih let „Triglav“, ki je vedno krepko zastopal slovensko in slovansko idejo. V bratski zlogi s „Hrvatsko“ in „Srbadijo“ ni nikoli pozabil svojega namena in vsako leto pošilja društvenike svoje, kateri so dokončali nauke, v prelepo domovino na obalah sinje Adrije v duševni in politični boj. Pod krepkimi predsedniki od dr. Klemenčiča do sedanjega prvomestnika g. Toplaka, s pomočjo zavednih svojih udov se je razvijal vedno bolj in danes stoji krepkeje kakor prej kdaj, broji med svojimi društveniki zelo severne brate Čehe. Obilne, najnovejše izjave simpatij, katere gojé do nas naši voditelji dr. Vošnjak, Svetec, Hribar in drugi v narodnem boji že osiveli rodoljubi, vzgled uzornih naših častnih udov, so novo krepilo društvu, v katerem sklepajo slovenski dijaki nerazrušne prijateljske vezi, podajejo prijateljsko roko bratom slovanskim. V nadi, da tudi še v prihodnje slovensko občinstvo ne bode pozabilo prepotrebne družve, v svesti si ljubezni ostalih slovanskih društev v Gradci, kličemo lahko na konci prvega desetletja še mnoga desetletja „Triglavu“, njegovim častnim in podpornim udom!

Stud. iur. Jos. Blaž.

Pri Jovanu Ristići.

Srbija ima jedinega državnika, kateri je zares dokazal svojo sposobnost in si ohranil čiste roke. To je bivši regent in poznejšnji ministerski predsednik Jovan Ristić. On je poštenjak skozi in skozi. Politično njegovo prepričanje se daje označiti kratko: On je Slovan. Ristić dobro čuti, da Srbija kot taka ne bode nikdar zadobila važnosti in veljave, ako jej ne bode pomoči od ostalega Slovanstva; zato se je po tem svojem prepričanju tudi vedno ravnal. Baš sedaj, ko je Srbija v tako silni državni in gospodarski krizi, obrnene so k Ristiću oči vseh onih, ki jej dobro želé. In srbski narod sam pričakuje od njega pomoči. V Belem gradu se že javno govori, da je samo on sposoben rešiti srbsko kraljevino in jo zopet pouzdiginiti.

Že davno sem si želel spoznati tega znamenitega srbskega rodoljuba; porabil sem tedaj priliko, ko sem te dni potoval skozi Beli grad, da se mu poklonim. Jovan Ristić stanuje v mali svoji hišici ne daleč od kraljevskega dvorca na Teraziji. Napotil sem se tja. Sluga, kateri me je naznanil, vrnil se je takoj ter mi poročil, da me visokoprevzvoditeljni gospod pričakuje. Ustopil sem tedaj v neprostorno pisalno sobo, v kateri Ristić navadno sprejema obiske. Sprejel me je jako prijazno, in pričela sva pogovor, kateri omissis omittendis podajem v naslednjih črticah „Slovanovim“ čitateljem. Najprej naj še omenim, da je Ristić krepak mož najboljše človeške dobe. Rasti je srednje. Inteligentni obraz obkrožuje mu lepa, sem ter tja nekoliko prosivela črna brada in izpod visokega čela se bliskajo mladeniškožive oči.

„Prav veseli me, da ste me obiskali. Slovenci ste nam od nekdanj bili pravi bratje. Spominjam se še dobro, da ste bili zastopani pri ustoljevanji sedanjega kralja, in znano mi je, kako živo je bilo vaše sočutje za poslednje srbskoturške vojne. Pa tudi sedaj ste dokazali, da ste nam še vedno naklonjeni in da v vaših srcih ni izumrla bratovska ljubezen do srbskega naroda. Dobil sem namreč iz Ljubljane od uredništva „Slovanovega“ večji znesek za naše ranjence. Zelo me je to razveselilo posebno zategadelj, ker sem sprevidel, da vi ne delate razlike med Srbi in Bolgarji, kakor so to delali drugje.“

Tu sem omenil, da mi ni znano, da bi bili kje med Slovani v tem oziru delali razliko med obema vojujočima narodoma; da smo pa vsi Slovani gojili večje sočutje do napadenega bolgarskega naroda, bilo je utemeljeno.

„Prav pravite“ — odgovoril je Ristić — „utemeljeno je bilo. Jaz vem, da ste tudi Slovenci želeli zmage Bolgarjem, in opravičam vam to. Srbija je o napovedbi poslednje vojske zgrešila tradicionalno svojo politiko in žal je bilo to ne samo vam, nego tudi mnogim pri nas. Ali ako ste sočutje gojili za Bolgarje, tedaj vendar tudi nas niste pozabili, ko je bilo treba deliti pomoči. Dajali ste morebiti Bolgarjem raje, ali tudi nam niste odtegnili bratovske svoje roke. To je lepo, to je človekoljubno. Tu nam je zopet Rusija svetel vzgled. Rdeči križ ruski je poslal našim ranjencem sto tisoč dinarjev in poslal bolgarskem isto toliko. Sočutje ruskega naroda je bilo izključno za Bolgarje, ali vendar so iz Rusije pošiljali tudi k nam zdravnike, zdravila, vezave ranjencem. Rusija je

tudi v tem dokazala svoje nedosežno velikost; svojo etično moč. Tudi Čehi so ravnali jednako; zbirali so dobrovoljne doneske za naše in bolgarske ranjence. Le najbližnji naši bratje, ki govore z nami isti jezik, Hrvati, niso se nas spomnili v silni potrebi. Oni so očitno zbirali podpore samo za bolgarske ranjenike. To me je globoko v srce zbolelo in prosil sem svojega prijatelja Matijo Bana, naj vladiki Strossmayerju odgovarjajoč na pozdrav, kateri mi je poročil, naznani ta moja čutila.“

Jaz sem na to odgovoril, da se ne spominjam, da bi bili Hrvati zbirali doneske samo za bolgarske ranjenike, da je pa, ako je to res, nekoliko opravičeno zaradi postopanja hrvaških Srbov, ki so se na škodo Hrvaški zvezali s stoletnimi sovražniki Slovanstva — z Mažarji.

„To mi je globoko žal,“ dejal je nato Ristić. „V Hrvaški bi mogla oba brata — Hrvat in Srbin — živeti v zlogi in ljubezni. Ne vem sicer, kateri nagibi vodijo brate naše pri političnem njihovem postopku v trojednici; o tem pa sem z vami vred prepričan, da nenaravna njihova zveza s sovražniki hrvaške domovine, srbskemu narodu ne bode rodila dobrega sadu. Ali konečno je razmerje obeh narodov, da govorim s Puškinom:

„Spor Slavjan mežu soboju,
Domašnj, starij spor“ . . .

kateri se mora prej ali slej izravnati. Zato pa, naglašam to zopet, naši bratje Hrvati niso ravnali lepo, da so nam o tako važni priliki, ko so se morali ozirati na človekoljubje, dali čutiti svojo nenaklonjenost.“

Na moje vprašanje glede zadnje vojske, odgovoril mi je Ristić:

„Že prej sem dejal, da nas je bilo mnogo, ki s to vojsko nismo soglašali. Jaz sam sem jo zmatral za veliko nesrečo Srbije; za nesrečo v moralnem in gospodarskem oziru. Nasledki njeni ne bodo se dali tako hitro izravnati. Treba bode k temu desetletij in pa poštenega, neutrudnega delovanja vlade.“

Segel sem mu tu v besedo govoreč, da narod pričakuje od njega pomoči. Odvrnil mi je na to:

„Ne vem, kako se bode odločil kralj. Ako bi bila njegova volja, da me pozove zopet na vlado, tedaj bodem vestno in neutrudno deloval, da se zacelijo pregloboke rane, katere nam je usekala zadnja vojna. Prepričan sem pa, da bode tako ravnal vsakdo, kogarkoli pokliče kraljeva beseda na krmilo.“

Prešla sva potem na pogovor o naših razmerah. Prav zelo se je zanimal za nje. Osobito naše stališče glede Scharschmidovega predloga sem mu moral natančno in obširno pojasniti. Po tričetrtturnem pogovoru sem se poslovil od poštenega srbskega rodoljuba in iskrenega Slovana. Spremil me je do vežnih vrat in podajajoč mi roko v slovo, dejal je; „Kedar se bodem peljal v Italijo, ustavil se bodem za nekoliko ur v vaši Ljubljani. Čujem, da je jako prijazno mesto. Če dovolite, bodem vas tedaj obiskal.“ — Zagotavljajoč ga, da bi me to jako veselilo in da bi si štel v veliko čast, razšla sva se.

Jaz pa te kratke črtice podajem „Slovanovim“ čitateljem, da spoznajo, kako pošteno misli Jovan Ristić in kako daleč sega njegova lojalnost do političnih njegovih nasprotnikov.

Xp.

— Naše slike. —

Prirodopisje in starinstvo.

N 1. številki letošnjega tečaja smo priobčili dva posnetka Jurija Šubića slik v stolbišči kranjskega deželnega muzeja Rudolfina: umetnost in zgodovino; danes pa prinašamo posnetka ostalih dveh slik, in sicer: prirodopisje in starinstvo, katerima dodajemo kratek pojasnjujoč opis.

Prirodopisje je utelesil naš umetnik v vitki bujnostasni deklici, leteči brzih korakov iz sinjega ozadja poševno proti gledalcu. Z levo roko objemlje veliko, rdeče vezano ter z zlatom obrezano knjigo z napisom: „Natura“, slonečo jej pod pazduho. Ob knjigi se jej zvija iz roke navzgor palmova veja. V desnici pa drži šopek svežih cvetlic, katere si je uplela tudi v lavorjev venec na rjavolasi glavi. Dražesten genij z belimi perutimi jej ponuja bliščeči dijamant, v znak rudinstva, in pisani metulji, ti lahkokrili člani živalstva, zibljejo se po zraku okrog nje. Njeno obličje je silno milobno, v plemenitem ovalu ukrojeno — najlepše izmej vseh četvero podob. Okrog poluodprtih ustjen jej igra sladek smehljaj in njen pogled je jako ljubeznjiv, ves zamaknen v čudesa božjega stvarstva. Odeva jo bela haljina, valeča se jej ob vitki meči leve naprej stegnene noge, dočim ima desno nogo sklonjeno perspektivno nazaj v senčne gube. Okrog telesa se jej vije sivkasto ogrinjalo, ubrano preko plastično označenih stégen v jako genijalno nagubano draperijo.

Starinstvo naposled nam predočuje slikar v naravni, brezperutni deklici. Naslikana je v ravni stegnjeni postavi, z obličjem obrnenim navzdol. Z desnico drži grško amforo, v pouzdigneni levici pa egiptovski idol. Obleka jej je prikrojena nekako veličastnomirno. Bela spodnja

haljina se širi še le zdolaj pod kolena v slikovite gube in preko rame vrženi vijoličasti plašč se prilega telesu, plapolaje v ozadji v svobodne gube po vzduhu. Na levi strani, pod pouzdigneno roko jej plava mičen amoret z navzdol nagneno glavico, prebirajoč ožoltele pergamente.

Kakor smo se prepričali, predočil nam je Jurij Šubić te četiri glavne stroke človeške vede in umetnosti, kar jih spada v področje muzejskega zavoda, v kaj primernih, zmiselno izumljenih ter genijalno proizvedenih alegorijah. Dve rejalistni vedi: prirodopisje in starinstvo, utelesil je v pristnih pozemeljskih ženskih brez perut, kateri razodevati smer svoje naloge v ravni telesni postavi in z bistrimi, na zemljo obrnenimi pogledi; ostali dve idejalni stroki: zgodovino in zlasti pa umetnost, predstavil nam je v nadzemeljskih, s perutimi obdarovanih bitjih. In koli čisto, rekel bi neomadeževano deviški je slikar proizvel svoje ideje! Na pr. kak oboževalec počutnosti à la Markart alegorizoval bi jednake predmete v golih ženskih podobah, dočim nam jih je naš umetnik predstavil v uzornih nadzemeljskih bitjih, v deviškosramežljivi obleki, brez vsake prisiljene poltnosti in koketnosti. Konečno pa mi je še opozoriti ogledovalce teh Šubićevih slik na mehko obrisov, na plemenitost oblik, izraženih brez vseh trdih, voglatih potez, kakor tudi na skladnost milih, ublaženih bárev; dalje mi je naglasiti smelost telesnih situacij, na genijalnost oblečnih draperij ter uzornost obličij in svežost, rejalistno resničnost inkarnáta na vseh telesih — kar je označujoči smér moderne rejalistne šole francoske, kateri pripada genijalni naš umetnik.

V. H.—z.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Govor poslanca Hrena. — Ako prolstavamo parlamentsko zgodovino poslednjih pet in dvajsetih let, našli bomo, da našega naroda v državnem zboru dunajskem ni kmalu kak poslanec zastopal tako žalostno, kot poslanec Hren s svojim govorom glede Scharschmidovega predloga. Svojim očem nismo mogli verjeti, ko smo ta govor čitali po raznih nemških listih, in prav veselilo nas je izvestje, katero je z Dunaja dobil „Slov. Narod“, češ, da fakijski ta govor nalašč pačijo in zavijajo. Žal! da smo se potem iz „Slov. Naroda“ samega morali prepričati, da je ona vest bila neosnovana. Govor gospoda poslanca trebanjskožuzemberškega je bil res tak, da nam je silil rdečico sramote v lice; posebno še zato, ker je govornik poudarjal, da govori v imenu nekaterih slovenskih poslancev. Veseli nas sicer, da so ga z ozirom na to vsi slovenski poslanci — in še zelo gospod Šuklje — preklicali; ali govor je vendar izšel izmed naših poslancev; on je vendar prouzročil, da nekateri listi identifikujejo z njim mnenje velikega dela slovenskega naroda, in zato moramo proti njemu odločno protestovati.

Slovenski narod se ni nikdar ogreval za Scharschmidov predlog; vedel je takoj s prvega početka, da namerjajo levičarji z njim odpraviti le še one pravice, katere

nam glede naše narodnosti in našega jezika zagotavlja osnovna ustava. Ako je tedaj gospod Hren bil politično tako najiven, da ni spoznal tega, tedaj ni imel nikakor pravice govoriti v imenu slovenskega naroda. — Slovenski narod poznaje dobro može, ki so soppodpisali Scharschmidov predlog; on je preživel ono dobo, v kateri so imeli v rokah krmilo vlade; on je zastoj protestoval in se pritoževal proti krivicam, katere so mu neprenehoma prouzročevali; on tedaj vé, da pravičnega narodnostnega zakona ne more pričakovati od njih. Ako se je gospod Hren tako malo ozrl v zgodovino našega trpljenja v poslednji petindvajsetletni dobi in živi v iluziji, da nam bodo nemški levičnjaki podali bratovsko roko, tedaj še ni opravičen kaj takega izreči v imenu slovenskega naroda. — In kaj je še dalje storil dolenski gospod poslanec? Drznil si je bratom Čehom in onim našim poslancem, ki so — v politiki zvedenejši in izkušenejši od njega — glasovali za to, da se Scharschmidov predlog a limine odkloni, očitati — politično nestrpljivost. Mož je branil nemško jagnje slovanskega volka; jemal v zaščito pohlevne Nemce pred nami grabežljivimi, nestrpnimi Slovani. On se sicer izgovarja, da so mu te besede le v naglici ušle z jezika; ali ta izgovor je prazen, kajti celemu govoru se vidi, da

je bil prej spisan in da se ga je gospod poslanec naučil na pamet. Pa recimo, da bi ta njegov izgovor bil resničen: ali si sme drzniti tak poslanec, kateremu uhajajo nehoté z jezika izrazi, ki so nam na sramoto in škodo, ki odvrtaajo od nas najzanesljivejše politične zaveznike, oglašati se, da govori v parlamentu? Zares, gospod poslanec Hren bi storil mnogo bolje, ako bi svoj mandat izročil svojim volilcem. Prvi njegov parlamentski debut mu je donesel toliko blamaže, da o njej lahko v tihi pozabljenosti živi do konca dni.

Glasovanje o Scharschmidovem predlogu. — Ko je že zadnja številka našega lista bila natisnena, zvedeli smo z Dunaja glasovanje o znanem Scharschmidovem predlogu. Priznati moramo, da nas je to glasovanje jako osupnilo, kajti predlog je bil z veliko večino glasov izročen posebnemu odseku v posvetovanje. Le Čehi so bili odločno proti temu. Njim so se pridružili nekateri dalmatinski in pa slovenski poslanci: Klun, Pfeifer, Poklukar, Raič in Vitezić. Za izročitev odseku so glasovali slovenski poslanci: Gödel-Lannoy, Hohenwart in Šuklje. Ostalih slovenskih poslancev o tem tako imenitnem glasovanju ni bilo niti v zbornici. Izostal je tudi gospod Hren, ki je govoril za predlog. Bržkone je med glasovanjem počival na lovorikah, katere si je pridobil s svojim govorom.

Nam je jako žal, da so se slovenski državni poslanci razcepili pri glasovanju o tem predlogu, ki tako globoko sega v narodno življenje nenemških avstrijskih narodov; žal nam je, da so se ločili od čeških svojih bratov. Po našem mnenju je bila dolžnost vse slovenske delegacije, da se zložno vzdigne proti vsakemu poskusu za uvedbo nemškega državnega jezika; bila je nje dolžnost, da vsak tak poskus že a limine odbije ter ga proglasi za nekaj, o čemer se v avstrijskem parlamentu ne bi smelo niti razpravljati. Predlog Scharschmidov je bil popolnoma neopravičen; s tem pa, da se je izročil odseku, priznala ga je desnica za opravičenega. In to je velik moralni udarec.

Res je, da se član XIX. državne osnovne postave ne izvaja; in res je tudi, da bi bilo želeti, da bi se našlo sredstvo za izvedbo njegovo; ali vprašanje je, če bi bilo to sredstvo posebna izvrševalna postava k njemu. Kje je poročstvo za to, da se bode ta postava bolje spoštovala in izvajala, no državna osnovna postava? — Sicer pa levičarji s tem svojim predlogom niso namerjali ustvariti vsem narodom Avstrije jednake pravične izvrševalne postave, temveč hoteli zagotoviti le večno nadvlado nemščine nad jeziki ostalih avstrijskih narodov. Doslej so nas Slovane bičali s šibami, odslej bi nas radi bičali s škorpjioni. Zelo kratkovidni so bili torej oni poslanci desnice, ki so z glasovanjem za izročitev posebnemu odseku priznali, da je predlog o uvedbi nemškega državnega jezika v obče razgovorljiv. Bojimo se, da bode to prej ali slej imelo slabe nasledke. — V dotični odsek sta bila izmed slovenskih poslancev izbrana Hohenwart in Poklukar. Poslednjega izvolitev nam je posebno po godu zato, ker sta se za izvolitev poganjala tudi poslanca Hren in Šuklje; kajti prvega govor in poslednjega glasovanje nam dokazuje, da bi od njijinega delovanja v odseku ne bilo Bog ve kaj pričakovati. Kar se tiče grofa Hohenwarta, upamo, da bode ravnal strogo po resoluciji mestnega zbora ljubljanskega.

Poslanec Hren pri ministru za uk in bogočastje. — Z Dunaja se poroča, da je gospod poslanec Hren bil pri ministru Gautschi, da mu razloži prežalostno stanje našega šolstva na Koroškem ter ga poprosi pomoči. Kakor poroča „Slov. Narod“, čudil se je minister, da se rojakom našim na Koroškem gode v tem oziru še take v nebo upijoče krivice ter je obečal, da bode odpravil to neznosno in nenaravno stanje. Naš pregovor sicer pravi, da obet dolg dela; a po našem mnenju je ta pregovor nastal le po tem, ker naši pošteni in

nepopačeni pradedje niso imeli opravka z avstrijskimi ministri. Mi, ki vemo kaj in kako so nam vse že obečali gospodje ministri, v nezmotljivost tega pregovora nimamo več vere. — Vsekakor nas pa veseli, da se je gospod Hren spomnil koroških Slovencev, in želimo le, da bi mogel svojemu posredovanju utisniti pečat važnosti in neodkladnosti. Ne bo nam pa gospod poslanec zameril, ako o tem dvojimo. Izkušnje namreč imamo, da so si slovenski državni poslanci z osebnim posredovanjem sicer pridobili svojih koristi, ne pa važnih narodnih concesij. In zato nam je jako žal, da ni minister Gautsch gledé koroško-slovenskega šolstva imel prilike čuti mnenja vse slovenske državnozbornske delegacije. Pač morajo biti žalostne razmere med zastopniki slovenskega naroda na Dunaji, ako posredovanje o tako vitalnih interesih naših prepuščajo posamičniku in — notabene — posamičniku, ki je s svojim govorom o Scharschmidovem predlogu dokazal, da v narodnem oziru ni Bog si ga vedi kako odločen.

Zahtevajmo svoje! — Po izkazih glavnega ravnateljstva avstrijskih poštних hranilnic izgotovili so poštnohranilnični uradi lanskega leta 97066 nemških, 27065 čeških, 7672 poljskih, 3680 italijanskih, 1245 slovenskih, 430 ruskih, 198 hrvaških in 196 rumunskih hranilničnih knjižic. Ni dvojbe, da so Slovenci uložili denar v poštnohranilnične urade na več nego 1245 knjižic; temu dokaz nam je že jedino nerazmerno veliko število nemških hranilnih knjižic. Da se je slovenskih hranilnih knjižic izgotovilo tako malo, krivi sta pač največ poštni ravnateljstvi v Trstu in Gradci, katerih prva na Primorskem sili v prometu italijanske, druga pa na Štajarskem in Koroškem nemške knjižice. Krivo je pa vendar tudi ulagajoče občinstvo samo, ker ne zahteva slovenskih knjižic, temveč se zadovoljuje s takimi, kakeršne mu izročajo poštni uradniki in odpravniki. Zato opominjamo vse Slovence, ki ulagajo denar v poštne hranilnice, naj vedno zahtevajo slovenskih knjižic. Dolžni so to narodni svoji časti.

„Jurčičev večer.“ Dne 18. marca t. l. je priredilo pisateljsko društvo v Ljubljani slavnost na spomin našemu nepozabnemu Josipu Jurčiču. Slavnosti, ki je bila v steklenem salonu ljubljanske čitalnice, udeležilo se je 72 domoljubov. Gospod Fr. Levec je bral životo-pis Jurčičev, a gospod dr. J. Vošnjak nam je narisal z lepimi potezami Jurčiča kot urednika „Slovenskemu Narodu.“ Obe berili sta bili jako zanimljivi in zato z veliko pohvalo sprejeti. Nekoliko epizod iz Jurčičevega življenja sta nam tudi povedala gospoda Drenik in dr. Zupanec. Umes pa so peli pevci ljubljanske čitalnice. Kakor o vsaki važni narodni priliki, razveseljeval nas je tudi takrat gospod Meden s svojim predivnim glasom, pojoč nekoliko pesmi solo. Jeklenega značaja bodimo, kakor je bil Jurčič, in tako bomo najljepše slavili Jurčiča blagi spomin.

„Dramatsko društvo“ je imelo dne 19. marca t. l. svoj občni zbor. Temu društvu je namen osnovati v Ljubljani stalno slovensko gledališče. Do zdaj še društvo tega ni moglo doseči in ne bode tega uzvišenega namena doseglo nigdar, ako bode zvezano v teške spone, ki mu ovirajo razvoj na zunaj in na znotraj. Prvič stori premalo za našo dramatikovo dežela, katera bi morala prva skrbeti za tak kulturen zavod, a drugič ne žrtvuje za njo nič naše mlačno občinstvo, a tretjič je krivo hiranju našega dramatskega društva tudi to, da so Slovenci razkosani v razne pokrajine. Tako n. p. štirski Slovenec, t. j. štirška dežela podpira nemško gledališče v Gradci, goriška laško v Gorici, koroška nemško v Celovci. Razmerje je torej tako žalostno, da Slovenci ne morejo osredotočiti svojega delovanja. Dežela kranjska stori premalo za našo dramatsko društvo, ker je v šestih letih (od l. 1880.) darovala le 2500 gld., a društvo samo je poslalo na Dunaj g. Borštnika, da se izuri praktično in teoretično in da nam kdaj osnuje potem v Ljubljani dramatsko šolo.

Vse to stane mnogo denarja, a društvo ima vedno prazno blagajno. Občinstvo se malo ali čisto nič ne briga za to društvo, ker šteje ustanovnikov le 21, a podpornikov je bilo konec 1885 le 150. Torej več ljubezni za to kulturno društvo: Slovenska Talija bode nam krepka braniteljica našega jezika in naše narodnosti.

Na zadnjem občnem zboru so bili izvoljeni v odbor naslednji gospodje: dr. Ivan Tavčar za predsednika, dr. J. Starè za blagajnika, za odbornike pa: dr. Bleiweis vitez Trsteniški, Drenik, Jeločnik, prof. Levces. svetnik Murnik, prof. L. Pintar, prof. M. Pleteršnik, F. Stegnar, Valentinčič in dr. Volčič.

Slike Stritarjeve „Raje“ v dunajskem Zvonu je začel prinašati „Vienac.“ Kakor znano, ilustriral je „Rajo“ naš umetnik gospod Jurij Šubič. O ti priliki naj omenimo, da je naš slikar sredi preteklega meseca ostavil Ljubljano ter odšel v Pariz. Upamo, da vrlega moža v tujini bolj časti izobražen svet, nego so ga častili ljubljanski veljaki.

„Glasbene Matice“ gojenci, 150 jih je, pokazali so te dni v redutni dvorani, kako lepo napredujo. Zarad pretesnega prostora nam žal ni možno navesti in oceniti vseh točec, naj torej samo splošno sodbo izrečemo: Za blaženje srca, za utrjenje naše narodnosti bode nam storila naša glasba veliko; zato, ako podpiramo njo, podpiramo svojo narodnost. Tako naj se nam odgaja ves up naš: slovenska naša nežna mladina. Glasbeni Matici želimo vsestranske gmotne podpore.

„Slovanove“ slike naših pisateljev morajo razveseliti vsacega rodoljuba. Sosebno ste nas obradovali s Trubarjevo in Pohlinovo, ker doslej nismo znali licem teh dveh glasovitih književnikov. Morebiti bi zanimalo koga zvedeti, da razven teh hranečih se v licejalni knjižnici ljubljanski se nahaja še drugde cela zbirka podob imenovanih dveh in mnogih družih starejših uglednikov kranjskih: v ročni biblioteki cesarjevi na Dunaji! P. pl. Radić je razglasil v „Mittheilungen des hist. Vereins für Krain“ 1862. n^o str. 37. do 42. članek: Ueber ein unser Krain betreffendes Manuscript in der Handbibliothek Sr. Majestät des Kaisers,

v katerem govori med ostalim: Die Handschrift (mit der Signatur XLIX A 26 a) ist ein gr. Fol.-Bd. in Led. 135 Bl. Text und Portraits und führt den Titel: „Sammlung von grösstentheils in Kupfer gestochenen Portraits geborner Krainer und solcher Personen, die in vorzüglichen Verhältnissen im Lande standen, aus zerstreuten Quellen zusammengetragen, in alphabetischer Ordnung gereiht und mit einigen Lebens-Notizen als Beitrag zur Kenntniss der Landesgeschichte bereichert.“ — O ti preimenitni zbirki štiridesetih slik misli Radić, da je bila svojina Josipa barona Erberga. Namera tem vrsticam je samo namignoti našim razbornim čitateljem in opozoriti jih na obraze pisateljev in drugih dostojanstvenikov kranjskih n. pr. Tomaža Hrena, Balt. Hacqueta, Zigmunda barona Herbersteina, Antona Linharta, P. M. Pohlina, Ivana Lud. Schönlebna, Primoža Trubarja, Valvazorja, Vege, Zigmunda barona Zoisa in dr.

Vrhu te je znana še tretja Trubarjeva slika. Gosp. prof. dr. Fran Kos mi piše 1884. l. iz Gorice nastopno:

V katalogi XXXIX čislo 354, ki ga je objavil Ludwig Rosenthal's Antiquariat v Monakovem na Bavarskem, je zabeleženo:

„Catechismus croatice“. Der Catechismus, mit kurtzen ausslegungen Symbolum Athanasii, vnd ein Predig von der krafft vnd würckung des rechten Christlichen Glaubens, in der Crobatischen Sprach (mit glagolitischer Schrift) — Herausgegeben von Primus Truber Creiner u. gedruckt zu Urach 1561. — 56 Bl. Kl. 8 Ldrbd. mit reicher Deckenvergoldung und der Jahrzahl 1562. Auf der Vorderseite des Einbands das Porträt des Primus Truber Carnio, auf der Rückseite jenes des Stephan Consul Istrianus. — Dieses Exemplar wurde laut Notiz auf d. Vorsatzbl. 1565 von d. Rothenburger Rath Jak. Krebs einem Magnus Trapp, 1566 von einem Jak. Pontanus, Pastor Annaemont. in vallibus Danubii, an den Dekan bei St. Florian Erhard Weyl geschenkt.“ — Cena tej knjigi je bila 300 mark. Kdo jo je kupil, kam je prešla?

Lovro Žvab.

Ostali slovanski svet.

Slovanska kratkovidnost. — V tem, ko ves omikani svet obsoja preganjanje Poljakov na Poznanjskem in imamo posebno Slovani dosti uzrokov, da se z gnjusom in srdom obračamo od tega nemškega divjaštva; pridružili so se gališki Rusi onim nemškonarodnim razdivjancem, ki so Bismarku zarad surovega njegovega govora čestitali, in odobravajo v nekaterih svojih listih ravnanje Prusije. Kaka grozna zaslepljenost, kaka sramota Slovanstvu je to, da se brat veseli nesreči rodnega si brata! Dobro vemo, da Poljaki ravnavajo v Galiciji brezozirno in nepravilno z Rusi, a to še poslednjih vender ne opravičuje, da bi v nemar puščali ozire, katere so si Slovani dolžni med seboj. Naj bi gališki Rusi nikdar ne pozabili, da je njihova razmera Poljakom nasproti „spor Slavjan meždu soboju“ in da se pravde med brati dajo poravnati, da pa nasprotno nemško divjanje nasproti Poljakom na Poznanjskem izvira iz stoletja stare mrznje nemškega naroda Slovanom nasproti. Ta mrznja se ne obrača le proti

Poljakom. Ko bi se — česar pa nikakor ne verujemo — posrečilo Nemcem, da bi res izkorenili poljski živelj na Poznanjskem, približali bi se le bolje ruski jezikovni meji in ravnali bi potem jednako agresivno in brezozirno Rusom nasproti, kakor ravnajo sedaj Poljakom nasproti.

Veseli nas le, da ruski listi moskovski in petrograjski ostro obsojajo kratkovidnost svojih galiških rojakov. Tako na primer „Russkij Kurjer“ imenuje njihovo zloradost neizbrisljiv madež Slovanstva ter opominja gališkorusko časnikarstvo, naj pomisli, da „kri ni voda“.

Današnje številko smo poslali še vsem dose-danjim naročnikom; prihodnjo pa bodo prejeli le oni, ki naročnino vsaj do 12. aprila ponové. Tudi onim naročnikom, katerim smo v prvem četrletju na prošnjo njihovo pošiljali list na upanje, bodemo ga ustavili, ako ne poravnajo dolžne naročnine in se zanaprej ne naroče.

„Slovan“ izhaja 1. in 15. dan vsakega meseca. Cena mu je za unanje naročnike za vsé leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četr leta 1 gld. 15 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četr leta 1 gld.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošilajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu štev. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvo-stopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.